

НАЦИОНАЛНА ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА
ЦЕНТРАЛНО УПРАВЛЕНИЕ

София 1407, ул. "Кричим" No 1

www.nhif.bg

тел: +359 29659301

УТВЪРЖДАВАМ: /П/

ДОЦ. Д-Р ПЕТКО СТЕФАНОВСКИ
УПРАВИТЕЛ НА НАЦИОНАЛНАТА
ЗДРАВНООСИГУРИТЕЛНА КАСА

ВЯРНО С ОРИГИНАЛА:
БОЖИДАРА ЧУФАРЛИЧЕВА
ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ И
АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ

**УКАЗАНИЕ ЗА РАБОТА СЪС СПИСЪК НА ДИЕТИЧНИ ХРАНИ ЗА
СПЕЦИАЛНИ МЕДИЦИНСКИ ЦЕЛИ ЗА ДОМАШНО ЛЕЧЕНИЕ,
ЗАПЛАЩАНИ НАПЪЛНО ИЛИ ЧАСТИЧНО ОТ НЗОК**

№ РД-16-00-141...06.02.2026г.

РАЗДЕЛ I

Предписване на диетични храни за специални медицински цели

1. Диетични храни за специални медицински цели, наричани по-долу ДХСМЦ се предписват на ЗОЛ с диагнози, включени в Приложение № 5 „Хронични заболявания, за които НЗОК заплаща лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели“ към Националния рамков договор за медицински дейности. Предписването на ДХСМЦ, се извършва при спазване на общите условия за работа с първични медицински документи – електронни предписания, подадени по електронен път протоколи за предписване на лекарства, заплащани от НЗОК/РЗОК (е-протоколи) при условията и по реда на Наредба № 4 от 04 март 2009 г. за условията и реда за предписване и отпускане на лекарствени продукти, Националния рамков договор за медицински дейности и приложенията към него, както и съобразно сключения индивидуален договор между изпълнителя на медицинска помощ (ИМП) и Националната здравноосигурителна каса (НЗОК).

2. Видовете храни, за които НЗОК напълно или частично заплаща, както и условията за тяхното предписване и отпускане са посочени в „Списък на диетични храни за специални медицински цели, заплащани напълно или частично от НЗОК“ (Списък), изготвен по реда на

Глава Трета от *Наредба № 10 от 2009 г. за условията, реда, механизма и критериите за заплащане от Националната здравноосигурителна каса на лекарствени продукти, медицински изделия и на диетични храни за специални медицински цели и на помощни средства, приспособления, съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания, договаряне на отстъпки и възстановяване на превишените средства при прилагане на механизъм, гарантиращ предвидимост и устойчивост на бюджета на НЗОК* (Наредба № 10 от 2009 г.).

3. ДХСМЦ се назначават на е-Протокол IC съобразно условията, посочени в Списъка и в т. 9 към Раздел II на настоящото указание.

4. ДХСМЦ се предписват самостоятелно на отделно електронно предписание – до 3 (три) НЗОК-кода на едно електронно предписание. ИМП по своя преценка може да извърши предписанието на обр. МЗ-НЗОК № 5 (единично електронно предписание) или обр. МЗ-НЗОК № 5А (тройно електронно предписание).

5. Не се допуска дублиране на предписанията в рамките на срока, за които са предписани храните, както и едновременно предписване от общопрактикуващ лекар (ОПЛ) и специалист.

6. ИМП е длъжен да уведоми здравноосигуреното лице (ЗОЛ) за вида, възможния избор на предписаните храни, тяхното приложение и начина на назначаване на диетично хранене.

7. При първоначалното предписване на ДХСМЦ, ЗОЛ и лекуващият лекар могат да уточнят дата за следващо посещение за наблюдение/преглед, съобразно критериите за проследяване, при необходимост от продължаване на лечението.

РАЗДЕЛ II

Необходими документи и специфични изисквания за назначаване на диетични храни за специални медицински цели

8. Необходими документи:

8.1. За ЗОЛ, кандидатстващо за назначаване на ДХСМЦ се издава е-протокол от лекар специалист по профила на заболяването, изпълнител на специализирана извънболнична медицинска помощ на основание издаден „Амбулаторен лист“ или от членове на специализирани комисии в лечебни заведения, оказващи болнична медицинска помощ (ЛЗБП) на основание „Решение на специализирана комисия“ по АПр /амбулаторна процедура/ № 38 „Определяне на план на лечение и проследяване на терапевтичния отговор при пациенти, получаващи скъпоструващи лекарствени продукти по реда на чл. 78, т. 2 от ЗЗО“ в съответствие с утвърдените Указания на НЗОК по заболявания в количества за не повече от 365 дни.

ЗОЛ удостоверява с подписа си в „Амбулаторен лист“ или в „Решение на специализирана комисия“ по АПр № 38: следното: „Желая да ми бъде одобрено лечение с диетични храни за специални медицински цели, като декларирам, че съм уведомен за действието на назначената терапия и давам информирано съгласие същата да ми бъде прилагана“; „Съгласен/а съм за използване на личните ми данни за целите на експертизата“; „Желая да бъда уведомен/а за резултата от експертизата от РЗОК по един от следните начини: по e-mail, телефон, SMS/Viber известяване или на място в РЗОК“; „Разрешавам достъп до електронното ми здравно досие“.

8.2. Документите (амбулаторните листове, епикризи, изследвания), посочени в т. 9 и утвърдените указания, които съществуват в Националната здравноинформационна система (НЗИС) не се подават в е-протокола.

Информацията, относима към издаване на е-протокола, която е в документ, който няма електронен формат и не се съдържа в НЗИС, се подава: като се попълва в амбулаторния лист от прегледа – основание за издаване на е-протокола или документът се сканира и допълва информацията към е-протокола.

8.3. За ЗОЛ следва да бъде налична диагноза, която е включена в Приложение № 5 „Хронични заболявания, за които НЗОК заплаща лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за специални медицински цели“ за конкретните заболявания, посочени в т. 9 и утвърдените указания.

9. Специфични изисквания при издаване на е-протокол по конкретни заболявания.

9.1. Класическа фенилкетонурия (МКБ код E70.0)

9.1.1 За лица до 18 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: СБАЛДБ „Проф. Иван Митев“ – гр. София.
Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Класическа фенилкетонурия“ – МКБ код E70.0.
3. Резултати, отчитащи серумната концентрация на фенилаланина, с давност до 6 месеца.

9.1.2 За лица над 18 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: УМБАЛ "Царица Йоана - ИСУЛ – Клиника по обменни болести.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Класическа фенилкетонурия“ – МКБ код E70.0.
3. Резултати, отчитащи нивото на фенилаланин в кръвта, като стойността на фенилаланина $\leq 20\text{mg\%}$, с давност до 12 месеца.

9.2 Други разстройства на обмяната на аминокиселините с разклонена верига, Пропионова ацидемия (МКБ код E71.1)

9.2.1 За лица до 18 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: СБАЛДБ „Проф. Иван Митев“ – гр. София.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Други разстройства на обмяната на аминокиселините с разклонена верига, Пропионова ацидемия“ - МКБ код E71.1.
3. Резултати, отчитащи серумно ниво на аминокиселини и амоняк, с давност до 6 месеца.

9.2.2 За лица над 18 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: УМБАЛ "Царица Йоана - ИСУЛ – Клиника по ендокринология и болести на обмяната за лечение на метаболитни нарушения.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Други разстройства на обмяната на аминокиселините с разклонена верига, Пропионова ацидемия“ - МКБ код E71.1.
3. Резултати, отчитащи нивото на аминокиселини и амоняк, с давност до 12 месеца.

9.3 Разстройства в метаболитния цикъл на уреята (МКБ код E72.2)

9.3.1 За лица до 18 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: СБАЛДБ „Проф. Иван Митев“ – гр. София.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Разстройства в метаболитния цикъл на уреята“ - МКБ код E72.2.
3. Резултати от аминокиселинния анализ на урина и плазма, с давност до 6 месеца.

9.3.2 За лица над 18 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: УМБАЛ "Царица Йоана - ИСУЛ – Клиника по ендокринология и болести на обмяната за лечение на метаболитни нарушения.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Разстройства в метаболитния цикъл на уреята“ - МКБ код E72.2.
3. Предхождаща терапия с Натриев фенилбутират.

9.4. Алергичен и алиментарен гастроентерит и колит (МКБ код K52.2)

9.4.1 Алергия към белтъка на кравето мляко (МКБ код K52.2)

9.4.1.1 За деца до 1 година за приложение на Хидролизатни млека:

Лечебни заведения, издаващи е-протокола: Педиатрични клиники в Университетска

болница, педиатър или детски гастроентеролог, работещ по договор с НЗОК в извънболничната помощ.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Алергичен и алиментарен гастроентерит и колит“ – МКБ код K52.2.
3. Епикриза/амбулаторен лист съдържащи становище с анамнеза, описание на клиничните симптоми, резултати от проведен елиминационен тест (за период от поне 1 месец), резултати от проведени биохимични изследвания – наличие на еозинофилия или специфични IgE (над 5 kUA/L).

Е-протокол се издава за срок до 180 дни. При издаване на следващ е-протокол се представят актуални резултати от проведени контролни биохимични изследвания – наличие на еозинофилия или специфични IgE (над 5 kUA/L).

9.4.2 Алергичен и алиментарен гастроентерит и колит (МКБ код K52.2)

9.4.2.1 За деца до 3 години за приложение на Специализирани взаимозаменяеми храни за кърмачета и Специализирани взаимозаменяеми храни за малки деца

Лечебни заведения, издаващи е-протокола: Педиатрични клиники в Университетска болница, педиатър или детски гастроентеролог, работещ по договор с НЗОК в извънболничната помощ.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Алергичен и алиментарен гастроентерит и колит“ – МКБ код K52.2.
3. Епикриза/амбулаторен лист съдържащи становище с анамнеза, описание на клиничните симптоми, резултати от проведен елиминационен тест (за период от поне 1 месец, където е приложимо), резултати от проведени биохимични изследвания – наличие на еозинофилия или специфични IgE (над 5 kUA/L).

Е-протокол се издава за срок до 180 дни. При издаване на следващ е-протокол се представят актуални резултати от проведени контролни биохимични изследвания – наличие на еозинофилия или специфични IgE (над 5 kUA/L).

9.5. Цьолиакия (МКБ код K90.0)

9.5.1 За лица до 18 години:

Лечебни заведения, в които се диагностицира заболяването и/или издаващи е-протокола:

За първоначално издаване на е-протокол: Педиатрични клиники или гастроентерологични клиники към университетски болници УМБАЛ „Света Марина“ – гр. Варна, УМБАЛ „Свети Георги“ – гр. Пловдив, УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ – гр. Плевен и СБАЛДБ „Проф. Иван Митев“ – гр. София.

За последващото издаване на е-протокол: Педиатрични клиники в Университетска болница, детски гастроентеролог, работещ по договор с НЗОК в извънболничната помощ.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, в подкрепа на диагнозата, която включва:
  - хистологичен резултат - при наличие/възможност;
  - серологично изследване – титър на антитъканна транс-глутаминаза (anti TTG) при наличие/възможност.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Цъолиакия“ – МКБ код K90.0.
Е-протокол се издава за срок до 180 дни.

9.5.2 За лица над 18 години:

Лечебни заведения, издаващи е-протокола: Гастроентерологични клиники към университетски болници УМБАЛ „Света Марина“ – гр. Варна, УМБАЛ „Свети Георги“ – гр. Пловдив, УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ – гр. Плевен и УМБАЛ „Царица Йоанна – ИСУЛ“.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8 в подкрепа на диагнозата, която включва:
  - хистологичен резултат;
  - серологично изследване – титър на антитъканна транс-глутаминаза (anti TTG).
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Цъолиакия“ – МКБ код K90.0.
Е-протокол се издава за срок до 180 дни.

9.6. Епилепсия – Grand mal припадъци, неуточнени (МКБ код G40.6)

9.6.1. За деца от 1 до 18 години:

Лечебни заведения, диагностициращи, проследяващи заболяването и/или издаващи е-протокола: СБАЛДБ „Проф. Иван Митев“ – гр. София, УМБАЛ „Свети Георги“ – гр. Пловдив.

НЗОК заплаща ДХСМЦ за провеждане на кетогенна диета след диагностициране на епилепсия и абсанси в ранна детска възраст, съгласно Национален консенсус за диагностика и лечение на епилепсия (НКДЛЕ).

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Grand mal припадъци (с малки припадъци (petit mal) или без тях), неуточнени“ – МКБ код G40.6.
3. При първо издаване на е-протокол: наличие на епикриза, доказваща епилептичния синдром; медицинска документация за ефект от проведеното лечение, съгласно НКДЛЕ.
4. При последващо издаване на е-протокол се представя: медицинска документация от лекуващия детски невролог с подробно описан ефект от лечението – честота на пристъпите, ЕЕГ промени, телесно тегло, динамика в медикаментозната терапия.

При мотивирана промяна на количеството на лечебната храна в периода на действие на вече утвърден е-протокол, в РЗОК се представя медицинска документация от лекуващия невролог. Телесното тегло е задължителен елемент при мотивиране на промяна в назначеното количество храна.

Първи е-протокол се издава за период до 90 дни. Последващи е-протоколи могат да бъдат издавани за период до 180 дни.

9.7. Тежко белтъчно-калорийно недोхранване, неуточнено (МКБ код Е43); Умерено белтъчно-калорийно недохранване (МКБ код Е44.0)

Храните за ентeрално хранене са „Храни за специални медицински цели с хранителен състав, специфично адаптиран за дадено заболяване, нарушение или отклонение в здравословното състояние, които при ползване съгласно указанията за употреба на производителя могат да бъдат единствен източник на хранене за лицата, за които са предназначени“.

9.7.1. За лица до 18 години

Лечебни заведения, издаващи е-протокола: Педиатрични клиники в Университетски болници със съществуващи клиника/сектор по детска гастроентерология или детски гастроентеролог, работещ по договор с НЗОК в извънболничната помощ.

Изисквания:

За първоначално издаване на е-протокол:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Тежко белтъчно-калорийно недохранване, неуточнено“ – МКБ код Е43; „Умерено белтъчно-калорийно недохранване“ – МКБ код Е44.0.

Е-протокол се издава в количества за не повече от 90 дни.

Условия за започване на НЕН (домашно ентeрално хранене) - при пациенти с недохранване, които не могат да посрещнат техните хранителни изисквания, чрез нормален диетичен прием.

- При загуба на тегло $\geq 5\%$ за месец или $BMI < 18.5$ плюс увредено общо състояние.
- Критерии за недохранване, според антропометричните измервания (тегло, ръст, индекс на телесна маса (ИТМ) и изчислен Z-score за възраст, според критериите на Световната здравна организация със стойности на поне 1 от тях под -2 SD за деца.

Последващото издаване на е-протокол се извършва от лекар специалист по профила на заболяването, изпълнител на специализирана извънболнична медицинска помощ или от специализирани комисии в лечебни заведения, оказващи болнична медицинска помощ за не повече от 180 дни.

Мониториране:

- телесна маса и ръст;
- серумен албумин или преалбумин (транстиретин).
- предписването на необходимите количества се определя индивидуално от лекуващия екип/специалист.

Прекратяване:

- до достигане на нужната телесна маса;
- оралният прием отговаря на нуждите на пациента;
- серумният албумин или преалбумин (транстиретин) е в норма.

9.7.2 За лица над 18 години:

Лечебни заведения, издаващи е-протокола: Гастроентерологични клиники/сектори в Университетски болници или гастроентеролог работещ по договор с НЗОК в извънболничната помощ.

Изисквания:**За първоначално издаване на е-протокол:**

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Тежко белтъчно-калорийно недोхранване, неуточнено“ – МКБ код E43; „Умерено белтъчно-калорийно недохранване“ – МКБ код E44.0.
3. Епикриза от ЛЗБП, удостоверяваща необходимостта от поставянето на сонда/стома. Е-протокол се издава в количества за не повече от 90 дни.

Условия за започване на НЕН (домашно ентерално хранене):

При загуба на тегло $\geq 5\%$ за месец или $BMI < 18.5$ + увредено общо състояние.

Начини на приложение при назначаване на ДХСМЦ:

- назална сонда до 4-6 седмици;
- PEG перкутанна ендоскопска гастростома;
- PEJ перкутанна ендоскопска ѝеюностома;
- PLAC- перкутанна лапароскопски асистирана гастростома;
- PIG радиологично поставена гастростома или PRG перкутанна радиологична гастростома.

Последващото издаване на е-протокол се извършва от лекар специалист по профила на заболяването, изпълнител на специализирана извънболнична медицинска помощ или от специализирани комисии в лечебни заведения, оказващи болнична медицинска помощ за не повече от 180 дни.

Мониторирание:

- телесна маса;
- серумен албумин или преалбумин (транстиретин);
- предписването на необходимите количества се определя индивидуално от лекуващия екип/специалист.

Прекратяване:

- при достигане на телесна маса с $ITM \geq 20 \text{ kg/m}^2$ и риск от недохранване, измерен чрез Универсален риск за малнутриция (MUST) ≤ 2 точки;
- при възможен орален прием, отговарящ на нуждите на пациента;

- при серумен албумин или преалбумин /(транстиретин) в норма.

9.8. Терминален стадий на бъбречна болест (МКБ код N18.0); Други прояви на хронична бъбречна недостатъчност (МКБ код N18.8)

9.8.1 За деца до 10 години:

Лечебно заведение, издаващо е-протокола: СБАЛДБ „Проф. Иван Митев“ – гр. София., УМБАЛ „Света Марина“ – гр. Варна, УМБАЛ „Свети Георги“ – гр. Пловдив, УМБАЛ „Д-р Георги Странски“ – гр. Плевен и УМБАЛ „Проф. Стоян Киркояич“ – гр. Стара Загора.

Изисквания:

1. Медицинска документация по т. 8, верифицираща диагнозата.
2. За ЗОЛ следва да е налична диагноза „Терминален стадий на бъбречна болест -МКБ код N18.0; Други прояви на хронична бъбречна недостатъчност – МКБ код N18.8.
3. При първо издаване на е-протокол: наличие на епикриза, доказваща диагнозата. Срокът на е-протокола е до 90 дни.
4. При последващото издаване на е-протокол се представят актуални резултати на: телесна маса и ръст; Резултати, отчитащи креатинин, креатининов клирънс, урея, пикочна киселина, серумно ниво на албумин, общ белтък, йонограма - калий, фосфор, калций (общ и йонизиран), натрий, хлор, с давност до 1 месец.
Срокът на е-протокола е до 180 дни.

РАЗДЕЛ III

Отпускане на диетични храни за специални медицински цели

10. Храни от Списъка се отпускат само от аптеки, работещи по договор с НЗОК за отпускане на такива продукти.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Настоящото указание се издава на основание чл.19з от Наредба № 10 от 2009г. и чл. 42, ал. 2 и 3 на Националния рамков договор за медицинските дейности и се публикува на интернет-страницата на НЗОК.

§ 2. Информация за аптеки, сключили договор с НЗОК за отпускане на диетични храни за специални медицински цели е налична на интернет-страницата на НЗОК, в рубрика „Електронни услуги“, подрубрика „Търсене на договорни партньори и дейности“.

§ 3. С настоящото Указание се отменя Указание № РД-16-32/30.04.2024 г., и същото влиза в сила след утвърждаването му от Управителя на НЗОК.

